

E-SAĞLIK SÖZLÜĞÜ

Dr. Ecz. Sedef ERDAL

İ.Ü. Eczacılık Fakültesi
Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı
serdal@istanbul.edu.tr

Dr. Murat ERDAL

İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi
İşletme Bölümü
merdal@istanbul.edu.tr

Sağlık web siteleri, gelişmiş ülkelerde kendi ve yakınlarının sağlığı ile ilgili bilgi almak isteyen kullanıcılar tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir. Bu nedenle sağlık endüstrisi içinde yer alan temel kavramların yanında internet teknolojilerine ait bazı terimlerin tanımlanması kolaylaştırıcı rol oynayacaktır.

Access Control: Erişim Kontrolü. Bir programa erişimin sadece izinli kişilerle sınırlandırılması. Kullanıcı ID'leri ve şifre gibi yöntemler kullanılabilir. Erişim kontrolü temelde rollere, bir durumun statusüne (örn. acil durumlar), fiziksel lokalizasyon veya işlemlere dayandırılabilir. Her zaman için “kullanıcıların doğrulanması” anlamını taşımayan erişim kontrolü, bugün e-sağlık içinde yer alan tüm organizasyonlar için önemli bir adımdır.

Adobe Acrobat : Hypertext özellikleri taşıyan bir dosya formatı.

ADSL: (Asymmetric Digital Subscriber Line) Asimetrik Sayısal Abonelik Hattı.

Analog Transmission: Analog İletim. Ev veya işyerinden internet erişimi gerçekleştirilmesinde sayısal (dijital) olmayan iletişim türü.

Anchor: HTML dosyalarında kullanılan anchor, aktif doküman için başka bir bölgeye gidilmesi veya başka bir sayfaya bağlantı sağlanmasında kullanılır (genellikle altı çizili mavi bir metin biçimindedir).

ANSI: (American National Standart Institute) Amerika Ulusal Standartlar Enstitüsü.

Archie : Internet üzerinde FTP dosyalarını aramaya olanak veren bir araştırma aracı.

Architecture: Mimari. Bu terim genellikle sistem tasarımı, yapısı, yazılım ve donanım komponentleri ve bunların işletim sistemini veya bir şebekeyi tanımlamak için kullanılır.

ASP: (Application Service Provider) Uygulama hizmet sağlayıcı

Audit Trail: Bilgisayarı kimin ne zaman kullandığını ve bilgisayar dosyaları veya programlarına yapılan tüm eylemlerin geçmişi yanında hangi bilgiye erişildiğinin izini süren yazılım izleme sistemidir.

Authentication: Kullanıcı kimliğini tayin etmek için kullanılan, kullanıcı ID veya şifre gibi yöntemler, doğrulama. Ancak biyometrik (biometric, parmak izi, ses tanımlama, vb.) ve/veya PKI gibi farklı teknolojilere de ihtiyaç duyulabilir.

Authorization: Bir kullanıcının ağ içerisindeki erişim seviyelerinin başarılı login ve doğrulama sonucunda onaylanmasıdır.

Automated Data Collection: Fizyolojik bilgilerin monitör cihazlarından, bedside display sistem ve bilgisayar bazlı hasta kayıtlarına direkt transmisyonu.

Backbone: Omurga. Büyük veri kapasitesine sahip bir ağı besleyen hızlı bir hat veya bir seri bilgisayar bağlantısıdır.

Bandwidth: Bant Genişliği. Bir aygıtın algılayabileceği elektrik frekans alanıdır. Bu terim iletişim teknolojisinde bir taşıma ölçüsü olarak kullanılır. Bir iletişim kanalının bilgi taşıma kapasitesinin kanalın taşıdığı en düşük ve en yüksek frekans sinyali arasındaki fark üzerinden ölçülmesidir. Geniş bant, çoklu kanal ve/veya hizmetler taşıyan ve kullanıcılara çok yüksek kapasitede veri transfer ortamı sağlayan her sistemin karşılığıdır. Kablolulu televizyon, fiber optik kablo ve uydular multimedya içeriğini kullanıcılara yüksek hızda taşıyan örneklerdir. İnternette trafik yoğunluğu (yavaşlama veya gecikme) yaşadığında sebebi çoğunlukla çok fazla kullanıcının bantgenişliğinin kaldırılabileceğinden daha fazla erişim sağlamaya çalışması ve/veya veri göndermesidir.

Banner : İnternet reklam türü.

Baud: Bilgi akışının hızını gösteren sayısal iletişim ünitesi. Baud oranı veri yayım kapasitesinin ölçümünde standart ünitedir. Bir saniyede gelen bilgi sinyallerinin değeri baud olarak hızı verir. Tipik oranlar 14.400, 28.800 ve 56.000 dir.

www.meslekiyeterlilik.com©

Benchmarking: Kıyaslama, mukayese etme. Performans ölçüm testidir, organizasyon içi olabileceği gibi (örneğin yıldan yıla) organizasyonlar arasında da gerçekleştirilebilir.

Biometrics: Parmak izi, yüz yapısı veya göz yapısı gibi biyolojik karakteristiklerin elektronik olarak takibi veya analizidir. Akıllı kartlar ve ekonomik okuma sistemleri sayesinde bu yöntem şifrelere alternatif bir güvenlik önlemi haline almaya başlamıştır.

Bit: (Binary Digit) Bir bilgisayarın ele aldığı sayısal bilginin en küçük parçasıdır.

Body: HTML sayfalarında kullanılır. HTML sayfalarını oluşturan kodları barındıran “başlık” ile “son” arasındaki bölümdür.

Bookmark : İstenen internet adresinin bilgisayarda saklanması, işaretlenmesidir.

BPS: (Bits per second) Saniyedeki Bit sayısı. Ortam veya kanal aracılığıyla ne kadar verinin transfer edilebildiğinin ölçütüdür. Bit, bilgisayar formatındaki bilgilerin en küçük birimidir. Kpbs= 1000 bps ve Mbps= 1000 000 bps dir.

Browser: Web tarayıcı. HTML belgelerini okuyan ve gösteren yazılım programıdır. Kullanıcılara World Wide Web e erişim olanağı sağlar. Ticari örnekleri Internet Explorer (Microsoft) ve Navigator (Netscape) dir. Bazı uygulamalar kullanıcıların belirli programlara yönelik deneyimlerini ve belirli fonksiyonları iyileştirmek için özel tarayıcılar kullanırlar.

Byte: Bir karakteri meydana getiren 8 adet bit'in bir araya gelmesi.

CA: (Certificate Authority) Şifrelenmiş elektronik iletişimde bir kişinin kimliğini garanti eden bağımsız organizasyon, otorite. Tıpkı sanal bir noter gibi hareket eder.

Cable Modem: Yüksek hızlı iletişime uygun kablolar üzerinden bağlantı kuran modem. İnternete sürekli canlı bağlantı durumunda ve ayrıca yüksek hızlı veri alış-verişinde büyük kolaylık sağlamaktadır.

CDC: (Center for Disease Control) Hastalık Kontrol Merkezi

CDDS: (Clinical Decision Support System) Klinik Karar Destek Sistemi

CD-ROM: (Compact Disc – Read Only Memory) Büyük miktarda bilgi depolanmasını sağlayan araç.

www.meslekiyeterlilik.com[©]

CDS: (Clinical Decision Support) Klinik Karar Desteği. Bir hastaya, sağlık problemlerine ve alternatif test tedavi yöntemlerine (doktorun teşhis ve tedavide kullandığı) ait bilgiler toplamı.

CEN: (European Technical Committee for Normalization) Sağlık bakım enformatiğinde standartlar konulmasından sorumlu uluslararası Avrupa Birliği organizasyonu.

CGI: (Common Gateway Interface) Web tarayıcılarının web hizmet birimleri ile iletişim kurmasını sağlayan ve arka planda çalışan ara birimdir. Web tarayıcıları CGI aracılığıyla, HTML içindeki formları ve doküman kaynaklı sorgulayıcıları web hizmet birimlerinin anlayabileceği hale sokarlar.

CHIN: (Community Health Information Network) Sağlık uzmanları, hastalar ve toplumun genel kullanımına yönelik yaratılmış iletişim sistemidir. Medikal veritabanları, topluluk sağlık bilgisi ve online bilgisayar hizmetleri içeren Hastane Bilgi Sistemlerini (HIS, Hospital Information System) de kapsayan sistemdir.

Clearinghouse: Sağlık bakım tedarikçileri (doktor, hastane, vb.) ile mali kaynak yaratanlar (HMO'lar, sigorta kurumları gibi kamu bağlantılı organizasyonlar) arasında bağlantı sağlayan hizmet şeklidir.

Client: İnternet üzerindeki bir sunucuya bağlanmış olan kullanıcı (istemci) makineye verilen isimdir.

Clinical Information System: Klinik Bilgi Sistemi. Yönetimsel verilerden daha çok bir hastanın bakımına yönelik bilgilerle yakından ilgili olan hastane bazlı bilgi sistemi.

CME: (Continuing Medical Education) Sürekli Tıp Eğitimi.

Conferencing: Web üzerinde iki veya daha fazla bilgisayar aracılığı ile yüzyüze, görsel veya sesli iletişimidir.

Cookie: Çerez, kurabiye. Bir kullanıcıya ait bilgi (örn. kullanıcının hangi internet sitelerini ziyaret ettiği, internet kanalıyla gerçekleştirilen alışveriş, vb.) o kullanıcının bilgisayarının hafıza ünitelerinde metin dosyası olarak depolanır. Çerezler bir web hizmet sağlayıcısından kullanıcının web hizmet sağlayıcısına iletilir. Onay verildiği takdirde, orijinal web hizmet sağlayıcı, kullanıcının her ziyaretinde şifre, tercihler ve diğer ziyaret edilen yerler gibi, web üzerinde kullanıcıya ait bilgileri bulur. Web üzerinde kullanıcı davranışının izlenmesi gizlilik ve güvenlik konuları bakımından endişe yaratmaktadır.

CPR: (Computerized Patient Record veya Electronic Medical Record, EMR) Bilgisayarlı Hasta Kayıtları veya Elektronik Sağlık Kayıtları. Hasta bakım bilgilerini içeren hasta merkezli verilere elektronik bağlantı sağlar. Günümüzde sağlık bakımında ana amaç kağıt üzerindeki medikal kayıtların, CPR ile yer

değiştirmesi ve sağlık bakım tedarikçilerinin verim, etkinlik ve çalışma akışlarının artırılmasıdır. CPR, kombine sağlık kayıtları İnternet üzerinden gerek doktor gerekse hastalara iletmektedir.

CPRI: (Computer Based Patient Record Institute) Bilgisayarlı hasta kayıtları için standart geliştiren ve düzenleyen bağımsız enstitü.

Cracker : Sistem kırıcı. Yetkisi ve izni olmayan kişilerin (veya unsurların) bilgisayar programlarını çözmeleri, girmeleri veya kendi amacı doğrultusunda kullanması.

Cursor : İmleç. Bilgisayar ekranında yanıp sönen çizgi.

DICOM: (Digital Imaging and Communications in Medicine) Radyolojiye ait görüntülerin nasıl tanımlandığı ve biçimlendirildiğini açıklayan protokoller seti.

Digital Certificate: Sayısal Sertifika. Elektronik tanımlama belgesi olarak hizmet eden, bir sayısal sertifika otoritesi tarafından yayınlanmış sayısal ID'dir. Kullanıcı bilgileri, seri numaraları, açık anahtar bilgileri, son kullanım tarihleri vb. içerir.

Digital Signature: Sayısal İmza. İletişimin yasal statüsünün kabul edilmesini sağlayan ve imzalayanın kimliğini belirleyen, elektronik belgelere ilave edilen elektronik bir etikettir.

DNS: (Domain Name System) Alan Adı Sistemi. Bağlanılan sunucu ismini açık internet adresine çevirmek için kullanılan mekanizmadır. İnternet üzerinde aynı adlı iki veya daha fazla sunucu isminin olamaması da yine DNS sistemi

sayesinde gerçekleşmektedir. Örneğin 205.231.16.5 olan internet protokol adresi www.superonline.com adresine karşılık gelmektedir.

Document Imaging: Kağıt üzerindeki belgeden bilgisayar dosyası yaratılmasıdır. Tarama cihazları (scanner) kağıt üzerindeki imajı kaydedip, bunu bir bilgisayar tarafından görüntülenebilen elektronik imaja (tiff veya gif dosyaları) dönüştüren cihazlardır. Bilgisayar imajları yönlendirilir, sınıflandırılır ve ilgili dosya veya programlarda dosyalanırlar. Bu imajlar elektronik olarak her biçimde herkese gönderilebilir.

Document: Döküman, belge. Bir HTML dosyasının tüm içeriğidir.

Domain Name: Alan adı. Bir internet web sitesini tanımlayan isimdir. Bir alan adı nokta işareti ile ayrılan iki veya daha çok parçadan (www.istanbul.edu.tr) oluşmalıdır.

DSL: (Digital Subscriber Line) Kullanıcı bilgisayarı ve ağ hizmet sağlayıcı arasında çeşitli şekillerde veri, ses ve video gönderimine izin veren geniş çaplı ağ çözümüdür.

E-Commerce: Elektronik veya e-ticaret. Elektronik ortam üzerindeki ürün, hizmet ve bilgi alış-veriş işlemlerini tanımlamaktadır.

EDI: (Electronic Data Interchange) Elektronik Veri Alış-Verişi. İşlemlerin bir bilgisayardan diğer bir bilgisayar sistemine gönderilen standardize elektronik biçimidir.

E-Health: E-sağlık.

E-Mail: Elektronik posta.

Encryption: Şifreleme. Korsanlık (hacking) veya illegal erişimin engellenmesi için kullanılan yazılım kodlama sürecidir.

Ethernet: Şebeke erişiminde 10 MBps hızında özel bir veri iletişim protokolü. Yerel alan ağı üzerinden veri gönderilmesinde popüler bir yöntemdir.

Extranet: Genel olarak işletme dışı ağlar olarak da tanımlanır. Tedarikçiler ve dağıtım kanalları ile etkileşim ve haberleşmeyi güçlendirir. Yalnızca geçerli şifresi ya da sistemi kullanmak için dijital sertifikası bulunan kişilerin kullanımına izin veren, internete bağlı özel şebekelerdir. İnternet, ekstranetle karşılaştırıldığında, kullanıcı kimliği veya tanımına bakmaksızın her kullanıcıya erişim olanağı sağlamaktadır.

FAQ: (Frequently Asked Questions) Sık Sorulan Sorular. İnternet web siteleri içerisinde yer alan popüler sorular ve cevaplarının depolandığı modül veya dosyalardır.

Farmakovijilans: İlaç güvenliğini izleme ve değerlendirme çalışmalarını tanımlar. Türkiye'deki ilgili kuruluş, Türk İlaç Advers Etkilerini İzleme Ve Değerlendirme Merkezi (TADMER) dir.

Firewall: Güvenlik Duvarı. Özel bir ağ ile dış ağlar arasında konumlandırılmış yazılım, donanım ve çoğunlukla bir router içeren güvenlik koruma sistemidir. Özel ağ ortamına giriş veya çıkış yapan kullanıcı isimleri, kaynak adresler, gidilecek adresler ve diğer tüm bilgileri görüntüler. Firewall sistemi, sistem kurallarına bağlı olarak özel ağ (şebeke)a erişim izni verir veya engeller.

Footer: HTML belgesinin dip bölümüdür. Bu bölümde genellikle tarih, yapımcı ve belge hakkında bilgiler bulunur.

FTP: (File Transfer Protocol) Dosya Transfer Protokolü. İnternet üzerinde veri almanın ve göndermenin TCP / IP standart biçimidir. FTP kullanılarak başka bir internet sitesine giriş yapılır ve buradaki dosyalara site sorumlusunun hak tanıdığı oranda erişim sağlanır.

www.meslekiyeterlilik.com[©]

Gateway: Teknik olarak aynı türden olmayan iki protokolün anlaşmasını sağlayan donanım veya yazılım anlamına gelmektedir. İnternet üzerinde genellikle bir sistemden diğer sisteme geçiş sağlayan bir mekanizmayı anlatır.

GIF: (Graphics Interchange Format) Grafik dosyalarını sıkıştırmak ve böylece veri aktarma zamanından tasarruf etmek amacıyla yaratılmış bir grafik belge biçimidir. Web belgelerinde sıklıkla kullanılır.

Gopher: İnternet üzerinde HTML kullanmadan değişik menülerdeki materyallere erişim sağlar. Multimedya özelliği (yazı, ses ve görüntü) olmadığı için www'nin ardından önemi oldukça azalan bir servistir.

Guide: Rehber, Kılavuz. Genellikle web sitelerinden meydana gelen online kaynakların bir listesi. Arama motorlarından daha az , ancak genellikle daha spesifiktir.

Hardware: Donanım. Bilgi teknolojisi ile ilgili bütün somut unsurları (bilgisayar cihaz ve ekipmanları vb.) ifade etmektedir.

HCI: (Health Care Information Infrastructure) Sağlık Bakım Bilgi Altyapısı

Heading: Başlık. HTML belgelerinde genellikle yazının başlığının ve genel tanımların bulunduğu bölgedir.

HIS: (Hospital Information System) Hastane Bilgi Sistemi. Hasta bilgilerinin depolanması ve alınmasında kullanılan, bilgisayar bazlı entegre sistemdir. Radyoloji ve laboratuvar bilgi sistemlerini içerebilir, bu sistemlere bağlantı sağlayabilir.

HISPP: (Health Care Information Standarts Planning Panel) ANSI tarafından düzenlenen bu panel standart geliştiren organizasyonlar kullanarak, sağlık bakımında standartların geliştirilmesini koordine eder.

Hi-Ethics: (Health Internet Ethics) Sağlık İnternet Etiği. İnternet kullanıcılarına yüksek kalitede içerik sağlanması, kişisel sağlık bilgisinin korunması, reklam ve satış gibi konularda fikir birliğine varmış e-sağlık bakım şirketlerinin 1999'daki organizasyonu ile oluşturulmuştur. Hi-ethics, internetteki sağlık bilgisi için içerik, gizlilik, reklam ve ticaret alanlarında etik prensipler seti geliştirmektedir.

Hit: Web sayfasını ziyaret eden kullanıcı sayısını ifade eden terim. Bir hit, bir web sayfasına tek erişimin karşılığıdır. Kullanıcı ana sayfalarında alınan hitlerin gösterilmesi bir gelenektir ve bu sayı web site yöneticisi tarafından herhangi bir web sitesinin popülaritesinin tayininde kullanılır.

HL-7: (Health Level 7) HL-7, bilgisayar sistemleri arasında sağlık verilerinin exchange ve transferi için bir ara yüzey standardıdır. Aynı zamanda kar

amacı gütmeyen ANSI (American National Standart Institute) akreditifli organizasyonun da ismidir. HL-7 demografikler ve diğer mesaj standartlarını kontrol etmektedir. En yeni HL-7 versiyonu –3.0- XML teknolojisini birleştirmiştir.

HMO: (Health Maintenance Oraganization) Genellikle hastane, doktor ve diğer hizmetleri kapsayan ve geniş bir spektruma yayılmış sağlık bakım hizmetlerini biraraya getiren organizasyon.

HON: (Health on the Net) İsviçre kökenli kar amacı gütmeyen kurumdur. Sağlık bakımı web sitelerinin etik yönüyle ilgilenmektedir.

HTML (Hyper Text Markup Language) : Web sitelerinin geliştirilmesinde kullanılan, temel ve bireyler tarafından okunabilir özellikte metin programlama dilidir. HTML, web sayfalarının sunumu ve görünümünü kontrol eder. HTML dökümanları, yaratılmalarında kullanılan işletim sistemine bağlı olarak, .htm veya .html ekleriyle sonlanır ve browser lar tarafından görüntülenirler.

http:// (Hyper Text Transfer Protocol) : Web siteleri ve web tarayıcıların birbirleri ile iletişim kurduklarında kullandıkları dil protokolüdür. Web sitesinin HTML i tanıdığına ve bunun web adresinin bir parçası olarak kullanıldığına işaret eder. URL ye bir “s” eklenmesi (https://), firewall ve encryption ile korunan gizli bir web sitesine işaret eder.

Hypermedia: Metin, grafik, ses, hareketli görüntü gibi İnternet üzerinde iletişimi mümkün olan her türlü medyayı ifade eder.

Hypertext: Dökümanları biçimlendirmek, resim eklemek, bağlantılar yaratmak için kullanılan yöntemdir.

Infrastructure: Altyapı. Bir bilgisayar ve kullanıcıları arasında bağlantı için kullanılan fiziksel donanım ve gönderilen verilerin yollanması, ulaşması ve yönetiminde kullanılan yazılımı içerir.

Interface: Arayüz. Yazılımların bir bilgi sisteminden diğerine bağlanmasını ve bilgi / çıktı paylaşımında bulunmasını sağlar. Örnek olarak demografik ve sigorta bilgilerinin, klinik ve finansal sistemlerce paylaşılması verilebilir.

Internet: Kısaca “net” olarak da tanımlanan internet, kullanıcılara diğer bilgisayarlara bilgi gönderme ve diğer bilgisayarlardan bilgi alma olanağı sağlayan

Intranet: Kurum içi ağ. Kurum içinde bulunan ilgililer veya sadece üyelerin erişimine izin verilen özel şebekedir.

ISDN: (Integrated Services Digital Network) Birleşik Hizmetler Sayısal Şebekesi. Geniş oranda ulaşılabilir olan sayısal iletişim yoludur. Hız, 64-128 Kbps arasındadır. Switchlerin her iki ucunda da ISDN modemine ihtiyaç gösterir. Modemin çalıştırılması için harici bir güç kaynağına ihtiyaç vardır.

ISO: (International Organisation for Standardization) Uluslararası Standartlar Örgütü

ISP: (Internet Service Provider) İnternet Servis Sağlayıcı. ISP, müşterilerin modem veya ağ çözümleri kanalıyla internete bağlanmalarını sağlayan bir kurumdur. İnternet Servis Sağlayıcı örnekleri olarak, Superonline ve E-Kolay gösterilebilir.

IT: (Information Technology) Bilişim Teknolojisi. Bilgilerin ses görüntü ve metin şeklinde depolanması, yönlendirilmesi ve iletimi ile ilgili kullanılan çeşitli tekniklerin bir araya gelmesidir.

JPEG: (Joint Photographic Experts Group) Çözünürlüğü ve renk sayısı çok fazla durağan grafikleri yüksek oranda sıkıştırıp saklayabilen formattır.

LAN: (Local Area Network) Yerel Alan Ağı. Genellikle aynı kurum içinde yer alan, kablo veya kablosuz bağlantılarla birbirine bağlanmış bilgisayar şebekesi.

www.meslekiyeterlilik.com[©]

Link: Bağlantı. Kullanıcıları web sitesi içerisinde başka bir konuma, aynı hizmet sağlayıcı üzerinden başka bir dosyaya veya başka bir hizmet sağlayıcıya yönlendiren HTML bağlantıdır.

Markup Language: İnternet üzerinde yer alan metinlere biçim kazandırmak üzere hazırlanmış, markup karakterlerinin şifresini çözen dildir. Örneğin HTML, web sayfalarının hazırlanması için geliştirilmiş bir markup dilidir.

Medical Informatics: Tıbbi Enformatik. Bilgisayar, bilgi ve sağlık teknolojilerinin, sağlık bakımı uygulamalarına destek amacıyla birlikte kullanılmaları ve yönetimi ile oluşan sistem.

Modem: (Modulator – Demodulator) Bir bilgisayarın diğer bilgisayarlarla telefon hatları kanalıyla iletişim kurması için sağlayan ve genellikle iletişime izin veren hızları ile tanımlanan cihaz.

NetPhone: İnternet telefonu. İletişim için interneti kullanan iki kullanıcının konuşmasını sağlayan ekipmandır.

Network: Şebeke, ağ yapı.

NLM: (National Library of Medicine) Ulusal Tıp Kütüphanesi

Operating System: İşletim sistemi. Bilgisayar sisteminin tüm işletimini kontrol eden yazılım programıdır. Örnekler: Microsoft Windows, MacOS (Macintosh için) ve OS-2 (IBM için). Ağ işletim sistemleri için gerekli olan protokol bütünüdür. Örnekler: Windows için NT/2000, UNIX ve Linux.

OTC-Over the Counter: Tanım olarak reçetesiz ilaçlar, günlük hayatta sık rastlanan basit rahatsızlıkların giderilebilmesi için, hekim müdahalesi olmaksızın, gerektiğinde yalnızca eczacının tavsiyesi ile kullanılmasında sakınca bulunmayan, kısa bir süre kullanılmak üzere güvenli ve belirtilen endikasyonlar için etkili oldukları kabul edilmiş ilaçlardır.

PACS: (Picture Archiving and Communications System) Bir ağ üzerinde x-ray, CT taramaları ve diğer medikal resimlerin alışverişini sağlayan ve bir imaj server kullanan pahalı bir sistemdir.

www.meslekiyeterlilik.com[©]

PDA: (Personal Digital Assistant) Takvim, adres defteri, vb. fonksiyonlarla donatılmış el bilgisayarı.

Peripheral: Bir bilgisayara dışarıdan bağlanmış her türlü cihazı tanımlar, örneğin scanner, mouse, yazıcı, klavye, monitör, vb.

Plug and play: Bilgisayar işletim sistemleri ile uyumlu konfigürasyona sahip, yazıcı benzeri yapıda donanım bileşenidir.

POP: (Post Office Protocol, Point of Presence) E- posta programının kullanılmasını sağlayan posta ofis protokolüdür.

Portal: İnternet ve web'e giriş kapısı olma görevi üstlenmiş web sitesidir. Portallar, birçok web sitesi ve hizmetleri birleştirirler. Sağlık bilgisi arayan kullanıcı sayısındaki artış nedeniyle sağlık bakım portalları son birkaç senedir özellikle önem kazanmışlardır.

RIS: (Radiology Information System) Radyoloji bilgi sistemi.

Router: Yönlendirici. Dış ağlara bağlanarak veri alan ancak şebekedeki tüm node lar yerine, yalnızca bu veriyi bekleyen ağa gönderimde bulunan cihazdır. Ağ trafiğinin izini sürer ve etkili biçimde yönetir.

SAN: (Storage Area Network) Genellikle veri merkezinde, ana bilgisayar ağına bağlanmış depolama cihazları ağıdır. Veriler ayrı bilgisayarlarda ölçülebilir, konsolide ve etkin biçimde depolanabilir.

SDM: (Shared Decision Making) Hastaların, özellikle tedavi yönteminin seçiminde kontrol olanağı elde etmesi ve sonuç olarak da bakım ve sağlığı konusunda daha fazla sorumluluk üstlenmesinin sağlandığı, sağlık bakımında geçerli bir karar verme biçimi.

Search Engine: Arama motoru. Kullanıcıları istedikleri bilgi veya web sayfasına ulaştırmayı amaçlayan İnternet tarayıcı servislerdir. Arama motoru

genellikle anahtar kelime ile yapılan arama sonucunda, bulabildiği bütün ilgili kaynakları listeler. (www.google.com)

Security: Güvenlik; müşteriler, yöneticiler ve sağlık bakım uzmanlarının endişe duyduğu en önemli konu haline gelmiştir. Bugün e-sağlık içinde yer alan herkes için önceliklidir. Fiziksel güvenlik, bilgisayarlara erişimin korunması ve logical security programlara erişimi koruyan diğer yazılım ve donanım çözümleridir.

Server: Diğer bilgisayarlara spesifik hizmetler sağlaması için tasarlanmış bilgisayardır. Örneğin web server, kullanıcılara dünyanın her köşesinden web sitelerine ve bunlara ait dökümanlara erişim sağlar.

Site: Web üzerinde, bir organizasyon – ilgili kişi veya işletmenin bilgi depoladığı online bölgedir.

www.meslekiyeterlilik.com[©]

Smart Card: Akıllı Kart. Sağlık bilgisi ve kişisel bilgileri içeren ve bakım noktasında üzerine yazılabilen veya güncellenebilen, mikroişlemci destekli, plastik, taşınabilir kart.

Spamming : Kullanıcıların izni ve bilgisi olmadan e-postaların birden fazla kişi veya topluluğa gönderilmesidir.

SQL: (Structured Query Language) İlgili veritabanları ile etkileşen ve görevler gerçekleştiren standart kumanda dili. SQL aynı zamanda Microsoft veritabanı ürününün adıdır.

SSL: (Secure Socket Layer) Şifreleme Protokolü. Bir kullanıcı ile web sitesi arasında gizli transmisyon bağlantısı kuran ve e-ticaret işlemlerine olanak sağlayan protokol.

Tag: HTML de dökümana biçim vermek için kullanılan etiketlerdir.

TCP / IP: (Transmission Control Protocol / Internet Protocol) Şebeke ve bilgisayarların internet üzerinde birbirleri ile iletişim kurmalarına izin veren mevcut iletişim kural ve prosedürler setidir.

Telecommunications: İletişim ve Haberleşme. E-sağlığın sinir sistemi ve arterlerine benzetilebilir. E-sağlık iletişimi bugün çoğunlukla telefon, DSL veya kablo hatları kanalıyla kurulmaktadır.

Teleconsultation: İletişim teknolojileriyle danışma ve muayene.

www.meslekiyeterlilik.com[©]

Telediagnosis: Tele-teşhis. Bir hastayı görüntüleyen cihazlardan gönderilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda bir hastalığın belirlenmesi.

Telehealth: Tele-sağlık. Elektronik iletişim şebekelerin sağlık alanına, hastalıklardan korunmaya, teşhis ve tedaviye, eğitim ve / veya terapiye, hasta / topluluk eğitimini de içerecek şekilde toplumun genel sağlığına, bilgilerin, verilerin toplanması ve yönetimine ve da sağlık bakım kaynaklarına odaklanmış bilgi ve verilerin gönderilmeleri için kullanılması.

Telemedicine: Tele-tıp. Tele-sağlığın bir basamağı olarak tele-tıp, teşhis / tedavi verilerinin gönderilmeleri veya bu verilerin sağlık hizmetlerinin sağlanması ya da uzak bölgelerdeki sağlık personeline yardım sağlanması amacıyla kullanılması.

Telemonitoring: Tele-görünteleme. Ses, görüntü ve diğer tele-iletişim yöntemleri ile elektronik bilgi süreçlendirme teknolojilerinin bir hastanın sağlık durumunun görüntülenmesine yönelik kullanılmasıdır.

Teleradiology: Tele-radyoloji. Genellikle video konferans veya mesajlar üzerinden elektronik olarak radyolojik imaj alışverişi veya imaj yorumları gerçekleştirilmesidir.

Thin Client: Bu terim son zamanlarda, İnternet üzerinde bir web tarayıcı ve düşük lokal bilgisayar gücü ile çalışan bir bilgisayarı tanımlama amacıyla kullanılmaktadır.

URL: (Uniform Resource Locator) Web Sayfası Adresi. URL web sitelerinin orjinini belirler ve kullanılan uzatmalar ile ayırım yapılır, örn: .com: ticari siteler, .gov: hükümet siteleri, .edu: öğretim kurumları. Ayrıca ABD dışındaki ülkeler iki karakterli ülke kodu kullanır.

www.meslekiyeterlilik.com[©]

VPN: Kamu internet altyapısı kullanan ve özel ağ den daha ucuz olan erişim kontrollü ekstranet.

WAN: (Wide Area Network) Geniş Alan Ağı. Dijital teknoloji kullanarak, yerel alan ağları (LAN) kanalıyla direkt bağlanmamış ve geniş bir coğrafi alana dağılmış, uzak bilgisayarlar arası bağlantı sağlar. İnternet en büyük WAN'dır ve pek çok küçük WAN'ı bir araya getirmektedir.

WAP: (Wireless Application Protocol) Hücresele, mobil veya kablosuz cihazların internete erişimi için oluşturulmuş uygulama protokolü.

Webmaster: Bir web sitesinin yönetimini üstlenen kişidir.

Webvertising : (Web Advertising) : Web reklamcılığının genel adı.

Workflow Automation: İş Akış Otomasyonu. Geliştirilmiş müşteri hizmeti ve üretim için çalışma akışını otomatize edebilen ve iş süreçlerini yeniden yapılandırabilen yazılım tipi.

WWW : (World Wide Web) İnternet kaynakları ve http kullanıcıları arasında bağlantı kurar. URL adreslerinin çoğunluğu www ile başlamaktadır.

XML: (eXtensible Markup Language) World Wide Web Konsorsiyum (W3C) tarafından geliştirilmiş yeni versiyon bir dildir.

Zip : Sıkıştırılmış dosya.

KAYNAKLAR

1. PC Magazine Dergisi Sözlüğü, <http://www.pcmagazine.com.tr/sozluk/>.
2. RHIE, Frank, (2001), E-Health Terms in Plain English, Erişim Tarihi: 17.11.2001, s:1-7.
3. Superonline Kurulum ve Kolay Kullanım Kılavuzu Kitapçığı, İstanbul, 2000, s:54-60.
4. Telehealth & E-Health Glossary, <http://telehealth.net/glossary.html>, Erişim Tarihi: 17.11.2001, s:1-25.